

Een sfeerbeeld uit onze rijke historie – Het achterland en het etappegebied

Vooraf

Na het vallen van 'de muur' in 1989 verkeert de politieke en militaire top van Nederland (net als in vele andere landen) enige tijd in een shock. Weliswaar lijkt een permanente realistische dreiging ineens minder groot, maar gelijktijdig heeft men ook geruime tijd geen concreet houvast en beeld hoe om te gaan met deze nieuwe situatie. Al vrij snel wordt van alle kanten betoogd dat de tijd is aangebroken om het vredesdividend te innen. Binnen de krijgsmacht krijgt het personeel in die jaren bijna voortdurend de boodschap: "Alle tolleren staan los." Ooit was het totaal anders! In de archieven van het Bureau Geschiedschrijving trof ik de transcriptie aan van de toespraak, die een kolonel van de Generale Staf in 1957 hield met de titel "De verdediging van het achterland". In de toespraak gaat hij in op de betekenis van de *Forward Strategy* van de NAVO voor de verdediging van het Nederlandse grondgebied. Hij onderkent op dat moment slechts één vijand: het Warschaupact. Het havengebied van Rotterdam, de beheersing van de Westerschelde, de marinebasis in Den Helder en het regeringscentrum in 's Gravenhage worden door hem onderkend als de belangrijkste strategische doelen. Nederland wordt door hem gezien als de hoeksteen in het grondoperatiegebied van de NAVO, in het bijzonder deel uitmakend van de strategische verbinding tussen Centraal Europa en Denemarken, dat de uitgang van de Oostzee beheerst. Daarnaast is Nederland volgens hem schakel in het Centraal Europese etappegebied en tenslotte, vooruitgeschoven deel van het Centraal Europese basisgebied. "*We are key terrain!*" In zijn toespraak onderstreept hij het belang van voldoende territoriale eenheden en samenwerking en gezamenlijke oefeningen met civiele autoriteiten. Medio 2018 heeft P-CLAS het mandaat vastgesteld voor het oprichten van het Territoriaal Operatie Centrum (TOC). Het achterland staat weer in de belangstelling. *L'histoire se repète!*

In dezelfde archieven kwam ik ook het Eindrapport tegen van de Werkgroep "NLSC-functie" waarin wordt ingegaan op de taakstelling van deze logistieke entiteit: Het in oorlogstijd toeleveren van personele en materiele middelen aan het op de West-Duitse laagvlakte ingezette 1e Legerkorps, alsmede de geneeskundige afvoer en de afvoer van krijgsgevangenen en goederen. Ik zie nog geen bewegingen bij onze logistieke autoriteiten die duiden op een 'wedergeboorte'. Het etappegebied lijkt nog herontdekt. Voor hen die hier toch mee bezig zijn dan wel binnenkort het initiatief daartoe nemen en alle andere geïnteresseerde lezers, zal ik hieronder aandacht besteden aan het voormalige Nationaal Logistiek Steun Commando (NLSC)¹ dat geacht werd een hoofdrol te spelen in het etappegebied.

¹ De lezers die in de jaren tachtig van de vorige eeuw actief waren binnen de logistiek, zullen zich mogelijk herinneren dat deze afkorting toen stond voor *National Logistic Support Command*.

Aanleiding oprichting van het NLSC

In de jaren zestig is er van samenwerking en integratie van de diverse logistieke eenheden nog weinig sprake. In die tijd bestaan nog de zogenaamde Inspecties (en Inspecteurs) van de Intendance, het Vervoerswezen en de Technische Dienst. Het zijn dan met name de territoriale bevelhebbers, die hiermee geconfronteerd worden. Deze territoriale bevelhebbers hebben immers ook gedelegeerde verantwoordelijkheden op het gebied van onder meer de logistiek. Zij worden vooral geacht in oorlogstijd de Nationale Sector eenheden te ondersteunen. De Territoriaal Bevelhebber Oost heeft daarnaast de mooie uitdaging om de in West-Duitsland ontplooiende Klu-eenheden zoals de Groepen Geleide Wapens en het Eerste Legerkorps bij inzet op de Noord Duitse laagvlakte te ondersteunen. De Koninklijke landmacht huurt begin jaren '70 het organisatie adviesbureau Bakkenist, Spits en co. in om een advies op te stellen over de meest optimale organisatie van de KL. In 1972 levert dit bureau het rapport "De organisatiestructuur van de KL in 1976" op.

De 'geboorte' van een nieuwe logistieke organisatiestructuur.

Het "rapport Bakkenist"² wordt omarmd en als reactie daarop worden enkele Stuurgroepen ingesteld. De Stuurgroep Logistieke Structuur is daar een van. Delegeren (vertrouwen op kennis dieper in de organisatie) maakt ook dan al deel uit van de huisstijl. Zo gaat in maart 1973 een Werkgroep "NLSC-functie" onder voorzitterschap van een kolonel der Artillerie aan de slag. Een van de cruciale uitgangspunten die deze werkgroep aangereikt krijgt, luidt: *"In oorlogstijd – wanneer 1 Lk buiten de landsgrenzen optreedt – is de wijze van steunverlening vanuit de nationale sector, inadequaat en bestaat behoefte aan een orgaan dat de functioneel gerichte ondersteuningsactiviteiten vanuit de nationale sector naar de productgerichte, multidisciplinair georganiseerde organisatie 1 Lk "kanaliseert".*" Dit orgaan krijgt een functie die door de werkgroep wordt gekarakteriseerd als 'trechterfunctie'. In de analyse van de opdracht die de werkgroep uitvoert, worden bij optreden van 1 Lk buiten de landsgrenzen twee extra inspanningen onderkend: het in de gewenste uitgangspositie brengen en het daarna op peil houden van de gevechtskracht van 1 Lk. Kenmerkend voor de werkgroep is dat zij op dat moment 'slechts' het op peil houden van de gevechtskracht ziet als taak voor het NLSC. De opbouwoperatie wordt op dat moment beschouwd als een taak voor het Logistiek Commando(LogCo), dat ook de logistieke ondersteuning van de Nationale Sector eenheden tot taak heeft.

Taken van het NLSC

Uiteraard wordt de taak 'op peil houden van de gevechtskracht' in de analysefase door de leden van de werkgroep nader uitgewerkt in acht deeltaken: bevoorrading, personeelsaanvulling, krijgsgevangenenafvoer, geneeskundige afvoer, afvoer van niet te herstellen, buitgemaakt en overtollig materieel, vervoer en verkeer, het onderhouden van nationale contacten en het onderhouden van internationale contacten. Als voormalig BenT-officier zal ik verder op wat meer ingaan op de taak bevoorrading. In haar rapport stelt de werkgroep overigens, dat het NLSC ten aanzien van personeelsaanvulling en krijgsgevangenenafvoer 'slechts' zorg zal dragen voor transport. Daarnaast stelt zij de verkeersleiding in de *rear combat zone* (RCZ) oftewel het etappegebied, in beginsel geen taak kan zijn van het NLSC omdat deze taak juridisch gezien gekoppeld is aan de gebiedsverantwoordelijkheid oftewel de *German National Territorial Commander* (GTNC). De planning van alle transporten vanuit het achterland via het etappegebied naar 1 Lk blijft uiteraard wel de taak en verantwoordelijkheid.

² Zo wordt dit rapport in die tijd vaak aangeduid.

Benodigde middelen voor het NLSC

De werkgroep voorziet onder meer een transportbehoefte ter grootte van 2 buscompagnieën, 14 lichte transportcompagnieën, 14 zware transportcompagnieën, 1 ambulancetreinencompagnie, 3 ziekenautocompagnieën, 1 ziekenautobuscompagnie en 1 draagbaarcompagnie.

Bovendien acht zij het noodzakelijk halverwege in de omgeving van Cloppenburg een soort 'pleisterplaats' in te richten. Daarvoor onderkent zij de noodzaak voor nog eens 2 geneeskundige opvangcompagnieën, 1 veldhospitaalcompagnie, 1 verbandplaatscompagnie, 1 gemengde intendancecompagnie, 1 werktroepencompagnie, 1 munitieaanvullingsplaatscompagnie 1 herstelcompagnie en 1 infanteriebewakingscompagnie. Deze eenheden zullen moeten worden ondergebracht in 201 Verzorgingscommando. Natuurlijk hoort daar ook een flinke staf bij. De inschatting op dat moment is dat de oorlogssterkte de 200 niet te boven zal gaan.

Bevoorrading en de rol van 201 Verzorgingscommando (201 Vzgc)

201 Vzgc krijgt vanaf het allereerste begin de taak dat deel van de legerkorpsvoorraad dat vooruitgeschoven is op te leggen en te bewaren. In het begin betreft het voornamelijk klasse I en klasse III goederen. In de loop der tijden komen daar ook nog grote hoeveelheden klasse IV goederen (vooral veldversterkingen) en klasse V bij. Om de transportbehoefte te minimaliseren en de opbouwoperatie met succes te kunnen uitvoeren worden de voorraden die aanvankelijk nog in complexen in Nederland liggen opgeslagen, overgebracht naar *forward storage sites* (FSTS). Opvallend is dat er dan geen sprake meer is van het Nationaal Logistiek Steun Commando (NLSC), maar van het Nationaal Logistiek Commando (NLC). Al vrij snel na het uitkomen van het eindrapport van de werkgroep "NLSC-functie" besluit de BLS dat het LogCo en het NLSC worden ondergebracht in één logistieke organisatie: het NLC. In de jaren '80 gaan overigens ook de onderhoudsbedrijven en de bevoorradingsbedrijven van de Directie Materieel Koninklijke Landmacht (DMKL) over naar het NLC. Op deze manier krijgt de Bevelhebber der Landstrijdkrachten de beschikking over alle middelen die hij nodig heeft om 1 Lk bij inzet te ondersteunen.

Medio jaren '80 beheert 201 Vzgc een groot aantal complexen in een gebied van 250 bij 150 kilometer. Deze aanzienlijke bevoorradingsorganisatie bestaat dan in vredetijd uit één majoor, twee kapiteins, 24 onderofficieren, zeven burgermedewerkers 70 man Duits wachtpersoneel. Elk depot heeft een onderofficier als commandant. Doorgaans liggen deze depots ver verwijderd van de bewoonde wereld. De kinderen van de onderofficieren volgen op dat moment gewoon onderwijs op Duitse scholen. Als tegemoetkoming heeft 201 Vzgc in die tijd de beschikking over een

sergeant kort verband vrijwilliger (KVV) die de Nederlandse kinderen thuis bezoekt en hen privéles geeft in de Nederlandse taal en geschiedenis. Decennialang heeft 201 Vzgc een sleutelrol vervuld in de logistieke ondersteuning van oefeningen in West-Duitsland en de oorlogsvoorbereiding van 1 Lk.

Onderstaand tekstfragment uit de Legerkoerier van februari 2004 is veelzeggend.

“Rustig gevoel

In vrijwel alle depots staan de goederen op pallets gestapeld, zodat met vorkheftrucks kan worden gewerkt. Zelfs grote hoeveelheden prikkeldraad staan (in plastic) verpakt in een soort kratten huizenhoog gestapeld, evenals reservedelen van tanks. Niet in alle depots wordt gebruik gemaakt van gesloten magazijnen. Wij troffen ook half-open hallen aan die met zeildoek waren afgesloten. Of een houten raamwerk waarover zeildoek was gespannen. Maar ook perfect gecamoufleerde betonnen bunkers, zowel onder als boven de grond. Maar overal, hoe afgelegen ook, ademde het kantoortje van de depotcommandant het typisch Nederlands sfeertje met meestal een portret van Hare Majesteit. Het moet een rustig gevoel geven voor de eenheden van het Eerste legerkorps, te weten dat het NLC veldwerkers in de noordduitse laagvlakte heeft in de vorm van 201 Verzorgingscommando.”

Ik weet niet hoe het de lezers vergaat, maar ik vraag mij wel eens af of de mannen en vrouwen van 11 Luchtmobiele brigade, 13 Lichte brigade, 43 Gemechaniseerde brigade en al die *combat support* eenheden ook zo'n rustig gevoel hebben over hun mogelijke opdracht in toekomstige operatiegebieden. Natuurlijk was vroeger lang niet alles beter, maar ik vermoed dat de huidige logistieke capaciteit die is ondergebracht binnen het Operationeel Ondersteuningscommando Land (OOCL) wel enige aanpassing kan gebruiken. Ik hoop en verwacht dat onze rijke historie een inspiratiebron zal blijken voor de toekomst.